

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Taurinensis peregrinatio. cap. 3.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

diligenter, sancteque obeunda mirum in modum accensi discederent. præsertim vero tertio die, visus est multis diuino spiritu afflatus, inusitatam quandam, diuinamque dicendi vim adhibere. Vnum ipse collegium constituit, ad ecclesiam Sancti Sepulchri: quem locum boni presbyteri nonnulli, Monetaque inter eos, etiam ante Carolum Archiepiscopum colentes, antiquam Mediolanensium clericorum disciplinam, in maxima ciuitatis corruptela retinebant. In ea igitur ecclesia societatem, actis interuenientibus, instituit xvii. Calen. Septemb. & primos sese offerentes celebri ritu, apparatusque recepit. quos alij magno numero secuti sunt: quamuis Caroli præsentia per mortem de medio sublata, locum multi deseruerunt; beneficiaque, aut alias vitæ conditiones quæsierunt; ijs ad Sanctum Sepulchrum relictis, qui vere sese Ambrosio, ecclesiæque Ambrosianæ tradiderant. At collegium, societatemque, quoad vixit; Carolus numero, sacrisque muneribus florentem conseruauit: Oblatis ipsis multum usus est: in eo semper perseuerauit, vt eius ordinis clericos benigne admodum tractaret, charosque haberet. collegium frequentabat; sacra munera in eo, sacrasque, & pias exercitationes publice instituebat: tum vero priuatim communicationes, consultationesue rerum ad eam disciplinam, & omnino ad clericales virtutes pertinentium, certis temporibus cum eis familiariter habebat; imitatione regularis instituti. Cum in eo collegio grauissime presbyter ægrotaret, & medicorum sententia morti proximus crederetur: ibi Carolus ipse humilia fraternæ charitatis officia captans, tanta assiduitate, die, nocteque ei affuit, atque etiam sæpius ministravit; vt singularem benignitatem, eximiamque tanti Præfulis humilitatem omnes obstupescerent: neque ve-

ro deseruit; donec post dies multos, quibus ille semper fere animam trahere visus est, mortis periculo liberatum reliquit. quod Caroli sanctitati, precibusque a Domino quasi per miraculum concessum esse, plerique crediderunt.

Animi diuinitus ardētis indicium, præcipueque res exempli visa fuit omnibus Taurinensis peregrinatio. Habet Sabaudicæ Dux, magno Dei beneficio, Sindonem illam, qua sanctissimum I E S V Christi corpus olim pij viri de cruce sublatum inuoluerunt. eam Carolus cum visere iam antea optaret; tum a pestis calamitate magno eius rei desiderio cœpit teneri; neque amplius illius explendi tempus sibi differendum statuit. Ea re accepta, Dux Emanuel, qui alioqui, & sacrum linteum ab oppido Camberio, quod ultra Alpes situm est, Taurinum transferre iustus de causis in animo habebat; & Caroli præsentia, consuetudineque frui pro sua pietate, & in eum obseruantia cupiebat; occasionem arripuit; Carolum inuitauit; & linteum transferri iussit. Iter pedibus facere Carolus constituit, quod est passuum octoginta milium. ex plurimis, qui libentissime profecti essent, idoneum comitatum, sacrorum, piorumque hominum delegit. itineris, exercitationumque rationem ordinauit. dictus est profecti diebus. Fride vero eius diei, comitibus conuocatis, exposuit quid in itinere fieri vellet. mane a sacerdotibus Missa facta; accepta ab alijs sanctissima Eucharistia; omnes assuerunt cum baculis, & indumentis; quibus solent pia de causa peregrinantes uti. quibus ex ecclesiastico ritu, cum Carolus benedixisset, discesserunt. clerus maioris ecclesiæ vsque ad portam ciuitatis comitatus est. ibi Carolus breuiore vestes, baculumque sumpsit. tum canonicos pie admodum, atque amanter singillatim

Taurinensis
peregrinatio.

CAP. III.

complexus, magna cum multitudinis quæ secuta erat, piaque iucunditate, dimisit; & iter ingressus est. Itineris ratio fuit: summo mane, sacris procuratis, aderant omnes; & ab ecclesia initium erat proficiscendi. bini ibant; & horis certa ratione distributis; nunc ei rei a Carolo præfectus, salutarem meditationis materiam trahebat; nunc taciti, & meditantibus: pias animorum conceptiones postea conferebant: aliàs alternatim psalmos pronuntiabant: inter dum ex calculorum corona: quam manu tenebat quisque, precationem Dominicam, & Angelicam salutationem inter se repetebant. ambulantes demique nihil otij relinquebatur; totum viæ tempus salutariter cõsumebatur. Cum meridie, vesperique ad oppida hospitij causa venerant; adibant ecclesiam primo; ibique Carolus more suo genibus flexis, cum suis canonicarum horarum preces obibat; licet corpore de via sæpe non mediocriter languenti; mensa, quæ semper moderationem, ne dicam inopiam præferebat, sacra lectione, pioque sermone minime vacabat: reliquum temporis, quod erat exiguum, rebus corpori necessariis dabatur. Mirificus erat toto itinere concursus ad vias, quibus pius comitatus transibat. in oppidis, vicisque in quibus fortuitum semper hospitium eligebatur; vt mira omnium commotio; ita singularia erant christianæ benignitatis officia. certatim omnes honoris, & reuerentiæ significationes dabant. certatim etiam quandoque ad domum quisque suam rapiebant peregrinos; vbi pie admodum, amiceque eos tractabant; pedesque lauebant. aliàs vero, si aduentus differretur ad noctem, lumina ex cunctis ædibus proferebantur. comites in itinere multi sese offerebant. Ioannes Franciscus certe Episcopus Vercellensis, vna cum aliis viris religiosi, ab vrbe

sua numerum auxit. Quamquam autem ipsa tota actio ita ordinata, plena optimi, & inusitati exempli erat; quædam in Carolo tamen præcipue licebat passim obseruare: singularem quandam hilaritatem, quam ex incommodis hospitij capiebat: non patientiam solum, sed gaudium, quo pluias, lutum, alias viæ difficultates, corporis etiam defatigationem perfererebat: ex qua ægre admodum sæpenumero membra trahere videbatur. interdum etiam antequam cibum sumeret, mira humanitate, & modestia ieiunus adhuc aliis prudentibus legebat. Toto iucunda res fuit itinere; amplissimi Pontificis personam videre cum inopis peregrini humilitate coniunctam. sed iucundissimum omnino spectaculum; cum eo quarto denique die Taurinum appropinquante, qui fuit v. Idibus Octobris; post Archiepiscopum, nobilesque viros multos, Dux ipse cum Principe filio; tum Cardinalis Vercellensis, multique Episcopi, qui conuenerant, obuiam humili, atque abiecto peregrinorum numero; cum nobilissimo comitatu, armatorumque militum ordinibus processerunt; faustisque salutationibus, cum magno tormentorum bellicorum sonitu exceperunt; seque socios itineris modici, quod restabat, in eum numerum intulerunt. Ventum est primò ad maiorem ecclesiam precandi causa; postea in palatium ad sacellum Sancti Laurentij, vbi sacra Sindon erat; maxima cum hominum multitudine; non solum ex vicinis locis, sed Mediolano, & ex alijs ciuitatibus, regionibusque, qui rei fama permoti, cupide conuenerant. Ibi Carolum quasi factum subito ex egente ditissimum, non sine delectatione obseruabant multi, magnificentissimo, planeque regio apparatu, quem præcipuo studio Dux adhibuit, ita plane vt, vt tugurijs in itinere vsus fuerat. Ac

licet ob exorta itineris labore sub pedibus tubercula, ita laboraret, ut incisione etiam opus fuerit; noluit iacere tamen, & munera sua libere semper obijt. postero die priuatim peregrinis sanctum Linteum ostensum est; Carolique iussu multa de eo dicta sunt ad animos, ex tali specie per se maxime commotos, magis etiam excitandos. publice deinde spectandum in amplissima platea, praesente, tenenteque Carolo cum Episcopis omnibus, sacris Pontificijs vestibus indutis; Duce, nobilitate, omnique populo astante, propositum fuit. Mox ante illud in maiore ecclesia decenter, cum perpetua sacrorum virorum & religiosae militiae custodia, collocatum; quadraginta horarum supplicationem de more Carolus instituit; horis clero, & populo ad conueniendum, precandumque distincte distributis. quo in supplicationis munere partes suas minime desiderari Dux ipse passus est. singulis horis, singulas conciones viri sacri, suam quisque, Carolo de more id exigente, habuerunt; etiam Episcopi, & Cardinalis ipse Vercellensis. Carolus vero plures habuit. Cumque plurimos aduenisse ex propinquis vallibus haereticos animaduersum esset; tum ad eos sanandos conuersae sunt conciones; tum tempus supplicandi etiam prorogatum. Octauo demum die Carolus, cum toto eius temporis spatio in ecclesia, intraparietes, in mensa, & ubique salutaria dicta, exemplaue, ut cuique conicere facile est, abunde protulisset; iam iam discessurus, longos habuit cum Duce de imperio pie surrexit amplissimus Princeps; & ad Caroli sese pedes abiecit; idemque Carolum Emanuelem filium; nothumque Amadeum facere iussit. ac supplex, ut sibi, filijque benedicere vellet, postulauit. recitabat Carolus, Sum id, eo loco non esse dicens, &

quantum pottrahat, eum erigere conabatur. instabat vero Dux, seque, nisi sacri signi expetiturum munus accepisset; negabat surrecturum: cum lachrymas neque Dux ipse, neque astantium quisque tenere possent, in tam praelara, atque illustri singularis pietatis, religionisque specie. cum impetrasset tandem, quod postulauerat; iussit Principi filio, Carolum obsecraret, ut se filij loco semper haberet, vellet; ipse perpetuo tantum virum coleret, eiusque praecipis studiose obediret. tum ipse quoque Carolum ea de re vehementer orauit. Id re ipsa effectum est: nam paulo post Emanuele mortuo, Carolus Emanuel Dux factus, Cardinalem Patris loco semper habuit: illeque Ducem quibus rebus potuit semper ad salutem, imperijque prosperitatem amantissime iuuuit: neque tempus vllum praetermiserunt, quo simul esse possent; quin eo studiose vterentur. Ita se habuit peregrinatio illa, pietatis fructu sine dubio in omnes partes vberissima; Caroloque ipsi ob sanctissimi Linteum in primis contemplationem diu expetitam, deinde etiam ob perspectam Ducis singularem pietatem, Principisque optimam indolem, iucundissima. Non est pretereundum; nobilissimam ciuitatis matronam, baculum, quo ille in itinere usus erat, magno studio conquisitum apud se pie seruasse, atque inter res charissimas habuisse. ut videatur Dominus eiusmodi honores profus inuitatos Carolo tunc eo loco haberi constituisse; cum alibi sollicitudines, & molestias inuitatas sustineret. Inde Carolus accepta ecclesiarum quarundam visendarum occasione, diuertit ad Varallium montem, ut propositis per loci illius imagines Domini perpeffionibus; ipsam rursus quodam modo sacri Linteum miserabilem speciem, quae eius vulnera, cruciatulque omnes acriter admodum refert, absens reno-

nata meditatione contemplaretur. Ibi animum diuinarum rerum cogitationibus, corpus vero pane, & aqua tantum sustentauit; noctem totam ad ediculum quandam, ex iis, quas mons plurimas habet, vigilas egit, vna cum Francisco Adorno societatis I E S V; quo saepe sacrarum exercitationum adiutore vti solebat: demum Mediolanum rediit.

Inter alios salutare fructus, quos ex ea diuina pestis animaduersione populum suum percipere Carolus volebat, erat integra morum conformatio illius temporis, quod a festis Natalitijs ad Quadragesimam interponitur. cum enim superioribus annis, corruptelas eiusmodi non mediocriter moderatus esset; cupiebat, sperabatque, eas omnino tunc demum tolli posse. animis enim periculis, afflictioneque deterritis; verisimile videbatur fore, vt consuetum illum ad voluptates impetum homines remitterent; & ad diuinum cultum attentiores in posterum redderentur. Atque anno M. D. LXXVIII. hoc est extincta vix dum pestilentia, ita prorsus euenit, vt ille cupiebat: quamquam, quod ad Principes viros attinet; non tam fecit recens morbi, periculorumque memoria; quam pietas optimae foeminae Annæ, Gubernatoris vxoris; quæ rebus diuinis, salutaribusque dedita, Carolique studiosissima, virum quantum poterat, in eo genere moderabatur, adolescentisque filios refrœnabat. ceterum reliquo anni tempore, quamuis a spectaculis, ludisque alieno; maxime vero iisdem proximi anni M. D. LXXIX. diebus, nihil ad moderatio nem valuit; non recens castigatio; non vxor, non Caroli studium; non rei frumentariæ inopia, quæ pestem consecuta est; non Belgica pericula, armaque Regi catholico, & Ecclesiæ sanctæ infestissime illata; quæ quidem vitiorum detestationem, supplica-

Pars III.

tionesque exposcebant; non autem voluptates, & vitia. non Regis ipsius denique, regiaeque familiae luctus; immo neque ipsa etiam regia mandata valuerunt: cum tamen eorum quoduis per se valere debuisset. luctum regium intelligo, ex filii adolescentuli Ferdinandi Hispaniarum Principis obitu, adiuncta praesertim etiam Ioannis fratris nothi, quem Belgicis rebus praefecerat; Vincenslai Mariae Imperatricis eius sororis filij; & Sebastiani Lusitaniae Regis eius propinqui, morte. quibus de rebus, quæ quidem trium mensium spatio acciderant, Regem & in mœrore esse, & nouarum curarum accessione valde premi credibile erat. Atque Ferdinando Octobri mēse ante mortuo, cum ad Praesides prouinciarum Rex pias admodum litteras dedisset; Carolus iis vti commodum putauit, quæ Gubernator Mediolanensis acceperat, ad malas proximi temporis consuetudines excludendas. scribebat Rex, magno se quidem ex obitu filij dolore affectum, tum quod optimæ esset indolis, optimæque spei; tum quod ei se, vt primogenito, & Principi hæredi iureiurando regna Hispaniarum obstrinxerant. se tamen eiusmodi a diuina manu æquo animo vulnus accepisse; imo gratias egisse; quod innocentem adhuc puerum a terreno, ad cœleste regnum transtulisset. proinde omissis luctuosis officiis, supplicationes publicas, ad impetrandam flagitiorum veniam, magnaque reipublicæ incommoda deprecanda, decerni curaret. id quod facilius obtineretur; daret operam, vt quatenus regio ministro conueniret, flagitiosi mores qui calamitates inuehere solent, studiose corrigerentur. Carolus igitur Regem, Reginamque prius religiosè per epistolam consolatus; eas litteras, suis ad populum litteris inclusas, proposuit, atque edidit: populumque grauissime monuit,

Hh 3 vt

Contra vi-
tiosas volu-
ptates, spe-
ctaculaque
pugnat. Fi-
nitimas ec-
clesias iu-
uat.
CAP. IIII.